

Pedagogisch beleid 0-2 jaar

KIEM OPVANG

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Visie en Missie.....	3
2.1 Visie.....	4
2.2 Kiemkoers.....	4
2.3 Voertaal.....	5
3. Pedagogische kwaliteit	5
3.1 Het bieden van emotionele veiligheid in een veilige en gezonde omgeving	6
3.1.1 Welbevinden en betrokkenheid	6
3.1.2 Emotionele veiligheid	6
3.1.3 Gehechtheid	7
3.1.4 Mind minded in de kinderopvang.....	8
3.2 Het bevorderen van de persoonlijke competentie	8
3.2.1 Fysieke ontwikkeling: motorische en zintuiglijke ontwikkeling	8
3.2.2 Taalontwikkeling	8
3.2.3 Denken en ontluikende gecijferdheid	9
3.2.4 Jonge kinderen en de materiële wereld	9
3.2.5 Gezonde leefstijl	9
3.2.6 Kunst, cultuur en creativiteit	10
3.2.7 Executief functioneren en zelfregulatie	10
3.3 Het bevorderen van sociale competentie	10
3.3.1 Sociale ontwikkeling.....	11
3.3.2 Behoeftte aan extra ondersteuning.....	11
3.4 Socialisatie door overdracht van algemeen aanvaarde normen en waarden	11
3.4.1 Socialisatie	12
3.4.2 Inclusieve kinderopvang	12
4. Pedagogische middelen	13
4.1 Hoe laten wij ons inspireren door de visie van Emmi Pikler?	14
4.1.1 De inrichting.....	14
4.1.2 Spelen, spelmateriaal en optimale bewegingsruimte.....	14
4.1.3 Respectvolle verzorging, tijd en ruimte	15

4.1.4 Het eetmoment.....	16
4.2 Observeren volgens kindvolgsysteem Looqin	16
4.3 Interactievaardigheden	17
4.4 Risicovol spel	20
4.5 Pedagogische kwaliteit en professionalisering	22
4.5.1 Pedagogisch professionals	22
4.5.2 Stagiaires.....	23
4.6 Zorgstructuur	24
4.7 Mentorschap.....	25
5. Randvoorwaarden	26
5.1 De stamgroep.....	27
5.2 Personele bezetting.	27
5.3 Vaste gezichten op de groep.....	27
5.4 Open deuren beleid	27
5.5 De Behoeftte van het kind	28
5.6 Midden in de samenleving	28

1. Inleiding

Goede kinderopvang levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen en de maatschappij. Samen spelen, ontdekken, grenzen leren kennen en je gewaardeerd voelen, zijn basisbehoeftes waaraan gewerkt wordt.

Alle kindcentra van Kiem Opvang bieden een uitdagende omgeving die leuk en goed is voor kinderen en waar individuele ontwikkelingskansen geboden worden.

Een pedagogisch beleidsplan beschrijft de pedagogische doelen en middelen die worden ingezet. Deze doelen zijn gerelateerd aan onze visie op opvoeding. Zij bepalen het handelen van de pedagogisch professionals. Geen vrijblijvendheid, maar eenduidigheid en herkenbaarheid. Het pedagogisch beleidsplan maakt duidelijk wat er van ons verwacht mag worden.

In dit pedagogisch beleidsplan worden onze visie en missie geformuleerd. De pedagogische hoofddoelen zoals die uitgewerkt zijn in de Wet Kinderopvang, sluiten hier naadloos op aan. Ook laat dit plan zien hoe we op het gebied van pedagogiek met elkaar in ontwikkeling zijn en welke randvoorwaarden hiervoor aanwezig zijn.

Naast het algemene beleidsplan heeft elke locatie een 'locatie gebonden bijlage' en een 'beleidsplan veiligheid en gezondheid'. Hierin staat beschreven hoe er op individuele locaties gewerkt wordt.

Eenmaal per jaar wordt het algemene beleidsplan geëvalueerd en herzien door de beleidsmedewerker. Betreffende coördinatoren zijn verantwoordelijk voor het actueel houden van hun locatie gebonden beleid. Beleidsmedewerker en coördinatoren hebben hierover nauw contact.

Om de leesbaarheid te vergroten:

- is voor de vrouwelijke en mannelijke vorm steeds de zij-vorm gekozen;
- wordt waar we 'ouders' schrijven ook verzorgers bedoeld;
- gebruiken we een aantal afkortingen in ons beleidsplan:
 - KC staat voor 'Kind Centrum'
 - IKK staat voor 'Innovatie Kwaliteit Kinderopvang'
 - BSO staat voor 'Buiten Schoolse Opvang'
 - BKR staat voor 'Beroepskracht-Kind Ratio'
 - PP staat voor 'Pedagogisch Professional'

2. Visie en Missie

Wij zijn in staat de bewegingen die gaande zijn rondom de zorg, het onderwijs en de opvang te vertalen naar diverse vormen van kinderopvang. Deze sluiten aan bij de vraag van ouders om de zorg voor hun kinderen goed en betrouwbaar te kunnen combineren met hun werk. Wij vinden het belangrijk om de opvang passend te laten zijn bij de kinderen en hun leeftijd, hun ontwikkelingsfase en hun belevingswereld, hun persoonlijke en sociale ontwikkeling.

Wij erkennen dat wij een pedagogische verantwoordelijkheid hebben voor de kinderen die op onze kindcentra verblijven. Als leidraad voor het realiseren van een goed pedagogisch klimaat, maken we gebruik van het ‘Pedagogisch kader kindcentra’.

2.1 Visie

We werken met de kinderen van 0 tot 4 jaar met onderdelen uit het gedachtengoed van Emmi Pikler en vanaf 4 jaar hanteert ieder kindcentrum zijn eigen pedagogische aanpak, afgestemd op de onderwijsmethode en populatie van de betreffende locatie.

Emmi Pikler is geboren in 1902 in Wenen en nam in 1946 de leiding op zich van het kindertehuis Lóczy in Boedapest. Het tehuis kreeg later de naam “Emmi Pikler- Instituut”. Het Emmi Pikler instituut heeft de afgelopen 80 jaar veel ervaring opgedaan met het onderzoek naar de groei en ontwikkeling van baby’s. Emmi Pikler’s visie geeft praktische en concrete aanwijzingen om jonge kinderen binnen een groep te begeleiden en tot hun recht te laten komen.

Emmi Pikler vertrouwde volledig op haar kindbeeld; dat van het competente kind, de nieuwsgierige baby die wil leren en ontwikkelen. Het beeld wat je van een baby hebt, bepaalt je handelen. Voor veel volwassenen is het lastig om het kind zijn eigen zelfstandige leerproces te gunnen, omdat ze een beeld hebben van een afhankelijke baby die ze van alles moeten leren. Uit recent hersenonderzoek blijkt de waarde van Pikler’s denken over zelfstandige bewegings- en spelontwikkeling voor de vorming van het brein in de eerste levensjaren.

2.2 Kiemkoers

De Kiemkoers is een verhaal van ons. Want wij geloven in de kracht van samen. Kiemkracht noemen we dat. We geloven in kracht in ieder kind:

- We geloven in jou;
- We zien wie je bent en wat je kunt;
- We geven je ruimte te groeien en te ontdekken;
- Om tot volle bloei te komen;
- We geloven in elkaar en in de kracht van samen;
- Met onze kindcentra als oefenplaats voor het leven;
- Waar we samen mogen leren hoe met elkaar te bouwen aan een mooiere wereld.

Om dit te kunnen waarmaken werken we volgens de zes leidende principes:

Ieder mens heeft een basisbehoefte om gezien te worden. We leren bewust te luisteren naar het kind. We laten kinderen meedenken, meebeslissen, meemaken en meedoen. We doen het goed, wanneer we het goede doen in de ogen van het kind.

Ieder kind, groot en klein, heeft een stem

**Aanbod volgt
het leven**

Leren gebeurt buiten je comfortzone. Leren doe je overal. Onze kindcentra zijn dan ook een oefenplaats voor het leven. We maken leren krachtiger in een rijke leeromgeving met sterke interacties.

We leren van en met elkaar. We begrijpen dat we meerwaarde creëren en impact maken door al onze krachten te bundelen. Juist door verschillend te zijn kunnen we elkaar versterken. Om zo samen, vanuit al deze kwaliteiten, een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van kinderen.

**We doen
het samen**

**Kleine footprint,
grote impact**

De opdracht van en voor onze kinderen binnen Kiem is dat we meer aandacht moeten hebben voor een betere wereld. Als we invloed willen hebben op later, is nu het moment. We zoeken duurzame oplossingen en dragen bij aan een gelukkige en gezonde leefomgeving.

Wat zou er gebeuren als iedere professional gaat doen waar hij of zij goed in is? We geloven in uitgaan van verschillen; de beste versie van jezelf zijn. Ook voor de kinderen. Er is geen gemiddeld kind. We hebben samen hoge verwachtingen van de ontwikkeling als mens.

**We gaan uit van
ieders potentieel**

**We onderzoeken
waardierend**

We waarderen de kwaliteit die er al is om te laten ontstaan wat kan zijn. We kijken met een eerlijke blik naar onszelf en met een open blik naar de wereld om ons heen. Goed onderzoek doen helpt om te vernieuwen en te verwezenlijken. Dit doen we door vragen te stellen: aan onszelf, aan de wereld om ons heen en vooral aan onze kinderen.

2.3 Voertaal

De voertaal binnen Kiem Opvang is Nederlands. Dit maakt dat het volgens de wet kinderopvang niet nodig is om voor onze organisatie over een ‘gedragscode voertaal’ te beschikken.

3. Pedagogische kwaliteit

Om onze pedagogische missie te volbrengen werken we vanuit de vier pedagogische basisdoelen van Riksen-Walraven:

- Het bieden van emotionele veiligheid in een veilige en gezonde omgeving;
- Het bevorderen van persoonlijke competenties;
- Het bevorderen van sociale competenties;
- Socialisatie door overdracht van algemeen aanvaarde normen en waarden.

Deze hoofddoelen bieden een kader om professioneel en planmatig te werken met kinderen. Ze zijn gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, praktijkkennis en gedeelde waarden en normen over wat in onze maatschappij belangrijk gevonden wordt.

3.1 Het bieden van emotionele veiligheid in een veilige en gezonde omgeving

3.1.1 Welbevinden en betrokkenheid

Welbevinden geeft weer hoe een kind zich voelt. Kinderen met een hoog welbevinden beleven plezier en genieten. Ze stralen vitaliteit, ontspanning en innerlijke rust uit. Ze stellen zich open en ontvankelijk op. Ze zijn spontaan en durven zichzelf te zijn. Als we dit vaststellen, weten we dat het kind het hier en nu goed maakt. Welbevinden vertelt ons of de emotionele ontwikkeling goed verloopt.

Door de kinderen een respectvolle verzorging te bieden, waarbij we oog hebben voor de individuele behoefte van ieder kind, bouwen we aan een vertrouwensband met het kind. Daardoor voelt ieder kind zich gezien en gehoord, en veilig genoeg om op onderzoek uit te gaan.

Betrokkenheid geeft aan hoe intens een kind bezig is. Kinderen met een hoge mate van betrokkenheid zijn uitermate geconcentreerd, van binnenuit gemotiveerd en gedreven aan de slag. Betrokkenheid is de meest directe aanwijzing dat een persoon ‘in ontwikkeling is’.

Door de kinderen rijke momenten van vrij spel te bieden, bouwen we aan de betrokkenheid van de kinderen. Door zelf te mogen ontdekken en uitproberen met materialen die de fantasie prikkelen, groeit het zelfvertrouwen en krijgt het kind de ruimte om de wereld op zijn eigen manier te verkennen.

Welbevinden en betrokkenheid zijn voor ons de belangrijkste voorwaarden van waaruit een kind zich optimaal kan ontwikkelen. Om deze twee aspecten goed te kunnen meten, werken we op de groepen 0-2 jaar met Looqin, een kind volgsysteem gericht op welbevinden en betrokkenheid.

3.1.2 Emotionele veiligheid

Het bieden van veiligheid is de meest basale pedagogische doelstelling voor onze kindcentra. Het draagt bij aan het welbevinden van de kinderen en het maakt het mogelijk om andere pedagogische doelstellingen te realiseren. Als kinderen zich veilig voelen, kan en zal er groei en ontwikkeling plaatsvinden. Veiligheid is niet alleen in het belang van het welbevinden van de kinderen in het hier en nu, maar ook een voorwaarde voor het realiseren van de andere pedagogische basisdoelen.

Kinderen krijgen een gevoel van veiligheid als zij met vaste opvoeders een hechte band kunnen ontwikkelen. Deze kan worden bereikt met kwalitatief goede interactievaardigheden.

Ook relaties met andere kinderen en vooral de aanwezigheid van bekende leeftijdgenoten dragen bij aan een gevoel van veiligheid.

Emotionele veiligheid en welbevinden van jonge kinderen worden bepaald door drie aspecten:

1. De relatie met de pedagogisch professional

Alle kinderen zitten in een vaste groep met vaste pedagogisch professionals. We vinden het belangrijk dat ieder kind wordt gezien en werken er dagelijks aan om een vertrouwde relatie op te bouwen met ieder kind.

Voordat de opvang van het jonge kind start, plannen we wenmomenten in om het kind en de ouder in de gelegenheid te stellen veiligheid en geborgenheid te ervaren en vertrouwen op te bouwen.

2. De relatie met andere kinderen

De aanwezigheid van bekende leeftijdsgenoten draagt bij aan een gevoel van veiligheid. Al vanaf zes maanden leren baby's elkaar kennen wanneer zij elkaar regelmatig zien. En in vaste groepen kunnen kinderen al in hun tweede levensjaar een duidelijke voorkeur voor één of twee groepsgenoten ontwikkelen.

Mede daardoor kiezen we bij Kiem opvang voor het werken in horizontale groepen en het afnemen van minimaal twee dagdelen per week.

3. De inrichting van de omgeving

Wij stellen hoge eisen aan de fysieke omgeving waarbinnen onze kinderen verblijven, zowel binnen als buiten. De binnenruimte is hygiënisch en kinderen kunnen zich daarbinnen vrij en veilig bewegen. Deze omgeving komt tegemoet aan de veelzijdige ontwikkelingsbehoeften van alle kinderen en stelt hen in staat om uitdagingen aan te gaan.

De buitenruimte biedt veel kansen om te bewegen en te ontdekken. We grijpen iedere mogelijkheid aan om samen met de kinderen naar buiten te gaan, te bewegen en de natuur te beleven.

De inrichting van de omgeving kan eveneens bijdragen aan een gevoel van geborgenheid. Door inrichting van de ruimte kan een veilige sfeer worden gecreëerd voor jonge kinderen, met aandacht voor akoestiek, licht, kleur en indeling. Binnen Kiem Opvang kiezen we ervoor onze ruimtes rustig, uitnodigend en prikkelarm in te richten. Wanneer het kind minder prikkels van buitenaf ervaart, is het beter in staat zich te richten op zijn spel in het hier en nu.

3.1.3 Gehechtheid

Een veilige hechting is van groot belang bij de ontwikkeling van het jonge kind. In de eerste maanden van zijn leven, hecht een baby zich natuurlijk aan zijn ouders. Onderzoek heeft aangetoond dat een baby zich aan meerdere volwassenen kan hechten, zo ook aan de pedagogisch professionals op het kinderdagverblijf. Er zijn ook aanwijzingen dat kinderen profijt

kunnen hebben van een netwerk aan veilige gehechtheidsrelaties, bijvoorbeeld met zowel de ouders als de opvoeder in de kinderopvang.

We vinden het belangrijk dat kinderen de kans krijgen zich te hechten aan de pedagogisch professionals die voor hen zorgen op het kindcentrum. Daarom zorgen wij ervoor dat baby's niet meer dan twee vaste gezichten per week zien, en dreumesen en peuters niet meer dan drie.

3.1.4 Mind minded in de kinderopvang

Mind-mindedness is het vermogen van PP om het kind te behandelen als een individu, met zijn eigen wensen, gedachten en emoties. Maar ook het vermogen van PP om zich te verplaatsen in het kind. Uit onderzoek blijkt dat hoe meer opvoeders mind-minded zijn, hoe beter de sociale en emotionele ontwikkeling van het kind verloopt. Mind-mindedness is specifiek gericht op de -al dan niet passende- opmerkingen die de PP tegen het kind maakt.

Vanuit de visie van Emmi Pikler maken we er een gewoonte van bij de kinderen al onze handelingen verbaal te ondersteunen en zodoende aan te kondigen wat er gaat gebeuren. Wat we zien bij het kind, wordt altijd benoemd en op ingespeeld. Door verbaal af te stemmen op het kind, voelt het kind zich gehoord en gezien, én leert het kind betekenis te geven aan wat het voelt.

3.2 Het bevorderen van de persoonlijke competentie

3.2.1 Fysieke ontwikkeling: motorische en zintuiglijke ontwikkeling

Kinderen hebben een aangeboren drang om dingen zelf te kunnen doen. Ze breiden hun ervarings- en belevingswereld steeds verder uit. Wij gaan dagelijks de samenwerking met kinderen aan om hen op deze wijze te begeleiden naar zelfstandigheid. Plezier in bewegen staat hierin centraal. We nemen de rust en de tijd voor bijvoorbeeld het aan- en uitkleden, waardoor dit een bewuste activiteit wordt.

We bieden een rijke ontwikkelomgeving, zowel binnen als buiten. Zo gaan de kinderen dagelijks buiten spelen en is er op ieder kindcentrum een gymzaal waar we gebruik van kunnen maken. Daar is extra veel ruimte en zijn er materialen om te dansen, sporten en spelen. Daarnaast zijn al onze groepen 0-2 jaar voorzien van Pikler klimmaterialen.

Kinderen krijgen op allerlei manieren de mogelijkheid om hun zintuigen-proeven, ruiken, horen, kijken en voelen- te ervaren en te ontwikkelen. Dit doen we middels ons spelaanbod en vooral ook door vrij spelen, zowel binnen als buiten.

3.2.2 Taalontwikkeling

Al van jongs af aan kunnen kinderen kenbaar maken wat ze willen. In eerste instantie door geluidjes te maken of oogcontact te zoeken, later komt daar taal bij.

We reageren op geluiden of woorden van kinderen en laten ze reageren op ons. Ook al begrijpen jonge kinderen de woorden nog niet, de intonatie van de stem maakt de bedoeling duidelijk. Het benoemen van alles wat we doen, zorgt ervoor dat kinderen veel taal horen en dat ze, wat ze horen, kunnen imiteren en onthouden. We zingen veel, lezen voor uit boeken en vertellen. We stimuleren het zelf praten en als de uitspraak niet goed is herhalen we het woord op de juiste

manier. We leren luisteren naar elkaar en aandacht opbrengen voor wat een kind vertelt. We laten hem merken dat we begrijpen wat hij bedoelt. Oudere kinderen krijgen volop de gelegenheid om één op één of in een groepje te communiceren. Bijvoorbeeld door zijn mening te uiten of conflicten zelf te laten oplossen.

3.2.3 Denken en ontluikende gecijferdheid

Ontluikende gecijferdheid van jonge kinderen heeft niet alleen betrekking op de ontwikkeling van begrip voor cijfers en hoeveelheden. Gecijferdheid heeft een bredere betekenis, denk aan ruimtelijk inzicht, meten, bouwen en construeren.

Ontluikende gecijferdheid komt vooral tot bloei door in de spelsfeer aan te sluiten bij de spontane nieuwsgierigheid van jonge kinderen. We bieden verschillend materiaal en spel aan waaruit kinderen kunnen kiezen en wij stimuleren en motiveren hierbij. Te denken valt aan sorteren, iets in en uit een mandje doen, samen tellen, stapelen, kleuren benoemen, etc. We bekijken per kind waar het aan toe is. Plezier en interactie staat hierbij voorop.

3.2.4 Jonge kinderen en de materiële wereld

Kinderen groeien op in een materiële omgeving. De eigenschappen van de materiële wereld bepalen wat kan en wat niet kan. We maken daarbij onderscheid tussen de natuurlijke en de technische materiële wereld. De natuurlijke materiële wereld zet kinderen aan tot onderzoeken en ontdekken, bijvoorbeeld door te experimenteren met zwaartekracht. De technische materiële wereld zet kinderen aan tot ontwerpend leren; hoe zit iets in elkaar?

Het leren in de materiële wereld is onlosmakelijk verbonden met taal. Met taal kunnen kinderen hun ervaringen in de materiële wereld onder woorden brengen. Andersom leren kinderen taal door de materiële wereld te ontdekken. De klimtoestellen op onze groepen dragen daar bijvoorbeeld aan bij: het kind kan eronderdoor, erop, ernaast, eraf, erachter, etc. Door deze begrippen te ervaren leert het kind deze begrippen ook te gebruiken.

3.2.5 Gezonde leefstijl

We vinden het belangrijk om samen te investeren in een gezonde toekomst van de kinderen. Gezonde en volwaardige voeding is hierbij onmisbaar want dit is noodzakelijk om kinderen te laten groeien en ontwikkelen. Daarnaast is het belangrijk bij de preventie van overgewicht en welvaartsziekten. Overgewicht bij kinderen is wereldwijd een groeiend probleem. Gezonde voeding betekent in onze optiek gevarieerd en verantwoord eten. Hierbij baseren wij ons op de adviezen van het voedingscentrum en adviezen van voedingsdeskundigen van de GGD. We hanteren de schijf van vijf, gecombineerd met de volgende vijf regels:

1. Gevarieerd
2. Niet te veel voeding en voldoende beweging
3. Minder verzadigd vet
4. Veel groente/fruit en brood
5. Veilig met voedsel omgaan.

Om later gevarieerd te eten, is het belangrijk bij de introductie van bijvoeding dat het kind aan veel verschillende smaken went. Op onze kindcentra bieden we de kinderen gezonde en gevarieerde maaltijden aan, zoals bruin- of volkorenbrood, verschillende soorten verantwoord

broodbeleg, fruit en rauwkost. Producten met toegevoegde suikers mijden we zoveel mogelijk. Vanuit dat oogpunt wordt de kinderen ook alleen maar water en kinderthee aangeboden. Het samen eten doet tevens een groot beroep op de sociale competenties. Het voedingsbeleid maakt daardoor ook deel uit van het pedagogisch beleid van Kiem Opvang en is uitgewerkt in het protocol 'Gezonde Voeding'. We kiezen hierbij bewust voor een setting waarbij kinderen samen eten en waarbinnen het elkaar helpen en geholpen worden vanzelfsprekend is.

3.2.6 Kunst, cultuur en creativiteit

Kunst is van altijd en overal. Muziek, dans, drama en beeldende kunsten maken deel uit van ieders leven. Kunst draagt ook bij aan de brede persoonsvorming van kinderen en jongeren. Door cultuuronderwijs ontwikkelen kinderen hun talenten en leren ze de waarde van kunst begrijpen. Kunst daagt kinderen uit om een creatieve, onderzoekende houding te ontwikkelen. We laten kinderen kennismaken met verschillende materialen en verschillende vormen van kunstzinnige uiting, zoals verven, plakken, zingen, dansen en kleien. Door goed te kijken en luisteren naar het kind, zien we waar zijn creatieve behoefte ligt en kunnen daarop inspelen. Hierbij is niet het product maar het proces van wezenlijk belang.

3.2.7 Executief functioneren en zelfregulatie

Wetenschappers onderscheiden drie belangrijke executieve functies:

1. Inhibitie

Inhibitie is het vermogen om op een bepaalde manier te reageren bij een opkomende gedachte of impuls. Doordat het kind bij ons zijn dag doorbrengt in groepsvorm, leert het te wachten op zijn beurt en om bijvoorbeeld op te ruimen, terwijl het eigenlijk nog graag zou willen spelen.

2. Cognitieve flexibiliteit

Cognitieve flexibiliteit is het vermogen om gedrag of gedachten aan te passen aan veranderde eisen, prioriteiten of verschillende perspectieven. Een voorbeeld hiervan is dat we met dagritmekaarten de overgangsmomenten tussen de verschillende activiteiten inzichtelijk maken, zodat het kind zich hierop kan voorbereiden.

3. Werkgeheugen

Het werkgeheugen is het vermogen om informatie vast te houden, terwijl het kind complexe, mentale taken uitvoert. Doordat we de kinderen opvangen in groepsverband, moeten ze bijvoorbeeld wel eens wachten op de aandacht van de pedagogisch professional en tegelijkertijd hun vraag onthouden.

4. Zelfregulatie

Zo jong als ze zijn, helpen wij de kinderen al controle te krijgen over de uiting van hun emoties. Dit heet zelfregulatie. Emoties mogen er zijn en wij maken ze inzichtelijk voor de kinderen door emoties als pijn, verdriet, angst en boosheid te benoemen. De manier waarop we dat doen, stemmen we continu af op het niveau en de behoefte van het kind, zodat het niet overvraagd wordt.

3.3 Het bevorderen van sociale competentie

3.3.1 Sociale ontwikkeling

Op onze kindcentra leren we de kinderen samen met anderen te spelen, te eten en te leren. Het hoofddoel hierbij is dat de kinderen voornamelijk positieve ervaringen opdoen in contact met andere kinderen.

Vanaf de geboorte zijn kinderen al op zoek naar contact. Voor het hechtingsproces in het eerste levensjaar is het één-op-één-contact met een responsieve verzorger erg belangrijk. We kiezen er daarom bewust voor om alle verzorgingsmomenten bij de baby's één-op-één aan te bieden.

Kinderen leren door ons gedrag te kopiëren. We laten hen positief gewenst gedrag zien en zullen de kinderen stimuleren, aanmoedigen en waar nodig meehelpen. We leren de kinderen goede omgangsvormen zoals bijvoorbeeld een hand geven en groeten bij binnenkomst, oogcontact maken en iets vriendelijk vragen aan de ander.

Onze pedagogisch professionals:

- Benaderen en verzorgen kinderen op een rustige manier;
- Zijn liefdevol, geduldig en zorgzaam;
- Stimuleren kinderen zoveel mogelijk zelf te doen;
- Vermijden zoveel mogelijk de woorden 'nee', 'niet' en 'fout' en verwoorden wat ze wel verwachten van een kind;
- Gebruiken positieve woorden en zinnen en verheffen hun stem niet;
- Pushen of dwingen een kind niet;
- Zijn vriendelijk en respectvol naar alle kinderen, ouders en collega's.

3.3.2 Behoeftte aan extra ondersteuning

Soms laat een kind opvallend gedrag zien. Bijvoorbeeld gedrag dat niet past bij de leeftijd of ontwikkeling van het kind, of signalen dat een kind niet lekker in zijn vel zit. De mentor speelt hierbij een belangrijke rol. Door een hechte band met het kind op te bouwen en het kind echt te leren kennen, kan zij beter inspelen op de behoefte van het kind.

We stemmen ons activiteiten aanbod zoveel mogelijk af op het niveau van het kind, zodat ieder kind zich in zijn eigen tempo kan ontwikkelen. We vinden het belangrijk te kijken naar de vooruitgang die een kind voor zichzelf maakt en vergelijken dit zo min mogelijk met anderen. Mocht blijken dat een kind op bepaalde gebieden vastloopt in zijn ontwikkeling of zichtbaar niet lekker in zijn vel zit, dan bespreekt de mentor dit altijd met de ouders om samen te komen tot een passende aanpak.

Ter ondersteuning plegen wij regelmatig overleg met de wijkverpleegkundige van de GGD. We bespreken opvallend gedrag dan anoniem, of, na overleg met ouders, met naam. Ouders zijn uiteraard welkom om bij dit gesprek aan te sluiten. Indien de wijkverpleegkundige dit nodig acht, kan een kind extra worden opgeroepen bij de GGD voor onderzoek, of wordt er een huisbezoek gepland.

3.4 Socialisatie door overdracht van algemeen aanvaarde normen en waarden

3.4.1 Socialisatie

Socialisatie verwijst naar de manier waarop individuen worden bijgestaan in het proces om volwaardig lid te worden van een of meerdere sociale groepen. Jonge kinderen willen er graag bij horen, ze zijn ontvankelijk voor regels en gezamenlijke rituelen, ze leren onderdeel te zijn van een groep. We vinden het belangrijk dat kinderen zich leren aan te passen aan de regels en omgangsvormen die gelden in de samenleving waarin het opgroeit.

Er zijn drie belangrijke factoren die een rol spelen bij het overbrengen van normen en waarden binnen de opvoeding van kinderen:

- Warmte

Ook wel responsiviteit genoemd. Onze PP reageren adequaat op alle signalen die het kind afgeeft. We bieden het kind betrokkenheid en aandacht, en benaderen het kind liefdevol, met begrip. Deze manier van reageren heeft een positieve uitwerking op emotieregulatie en hechting.

- Gedragscontrole

Dit noemen we ook wel structuur. Door structuur te bieden leren we het kind zich regels en normen eigen te maken. We zijn duidelijk en consistent in het aangeven van bij de leeftijd passende grenzen en verwachtingen. Een voorbeeld hiervan bij jonge kinderen is dat de PP tijdens de verzorging de regie heeft: ze geeft dan sturend aan wat de bedoeling is en wat er van het kind wordt verwacht.

- Autonomie-ondersteuning

We vinden het belangrijk dat kinderen op hun eigen tempo, op actieve wijze de wereld om hen heen kunnen ontdekken en faciliteren hier dan ook in. Dat doen we door middel van veel vrij spel, zelfstandig bewegen binnen een veilige omgeving. Tijdens het spelen en bewegen heeft het kind de regie.

3.4.2 Inclusieve kinderopvang

Vanaf hun geboorte maken kinderen deel uit van gemeenschappen: in eerste instantie het eigen gezin, de familie met hun sociale omgeving, en daarna in groeiende mate in een grotere sociale gemeenschap met andere kinderen en volwassenen. Ook de kinderopvang is zo'n grotere sociale gemeenschap. Deelname aan deze gemeenschappen heeft grote betekenis voor de sociale ontwikkeling en de identiteitsvorming van kinderen. De kinderopvang kan daarom worden gezien als een leergemeenschap, waar kinderen leren door te spelen en leren met andere kinderen en volwassenen om te gaan.

Jonge kinderen leren in hun eerste levensjaren bijzonder veel, in een rap tempo. In deze eerste jaren ontwikkelen kinderen een soort blauwdruk van hoe onderlinge relaties en de hen omringende samenleving eruitzien. Hoe gedragen we ons naar elkaar, wat zijn verwachtingen die mensen van elkaar hebben, welk gedrag wordt gezien als normaal en welk gedrag of welke mensen worden beschouwd als afwijkend van de norm? Juist de kinderopvang kan een

belangrijke basis leggen voor hoe we met elkaar kunnen samenleven en een rol spelen bij het realiseren van gelijke kansen voor kinderen.

Onze PP hebben de taak het groepsproces continu te observeren en de kinderen te ondersteunen in het proces van socialisatie. We kiezen er bijvoorbeeld voor om bij conflictjes niet in te grijpen, maar de kinderen het zelf te laten oplossen. Vaak kunnen ze dit al erg goed. Pas indien er een kind schade dreigt op te lopen, grijpen we in. Dit doen we zonder oordeel; we blijven neutraal naar beide kinderen.

4. Pedagogische middelen

Om onze pedagogische kwaliteit te bereiken en te bewaken, zetten wij een aantal pedagogische middelen in.

4.1 Hoe laten wij ons inspireren door de visie van Emmi Pikler?

Ons algemene doel is dat we als pedagogisch professionals allemaal op dezelfde manier werken en kinderen op eenzelfde manier benaderen en verzorging geven. Daarmee worden onze handelingen en de dagstructuur voor kinderen herkenbaar en dat geeft het kind op den duur vertrouwen (het weet wat het van de pedagogisch professionals verwachten kan). Wij gaan allemaal uit van het competente kind.

De belangrijkste pijlers binnen de visie van Emmi Pikler zijn vrij spel, zelfstandige beweegontwikkeling en respectvolle verzorging. Kort samengevat houdt dit in dat tijdens zijn spel, het kind de leiding heeft. Tijdens de verzorging heeft de pedagogisch professional de leiding. Onze aandacht is daarbij altijd gericht op de wensen en behoeften van het kind.

4.1.1 De inrichting

De Emmi Pikler methode kenmerkt zich onder andere door bepaalde elementen in de inrichting van de groepsruimten. Er is een hoge box waarin nieuwe, jonge baby's vanaf een afstandje rustig en ongestoord kunnen wennen aan de prikkels in hun nieuwe omgeving. Daarnaast is er een grote lage grondbox. Baby's kunnen hier in alle rust liggen, spelen en vaardigheden oefenen. De rest van de ruimte is toegankelijk voor kinderen die kunnen kruipen en lopen. De groepsruimtes bevatten elementen om kinderen uit te dagen om hoogte in te leren schatten, te leren balanceren, te leren klimmen en klauteren, en heeft plekjes om zich te kunnen verstoppen. Wipstoeltjes en andere stoeltjes die de bewegingsruimte beperken worden zoveel mogelijk vermeden; we gebruiken deze alleen op indicatie. Eten en drinken doen we aan hoge tafels met banken. Elke groep heeft een zitbank waar we in alle rust een fles, hapje of een-op-een moment aan de baby's kunnen geven.

4.1.2 Spelen, spelmateriaal en optimale bewegingsruimte

In de hoge box leggen we de jonge baby op zijn rug. Een jonge baby heeft nog niet veel speelgoed nodig. Hij heeft genoeg aan het ontdekken van zijn eigen handen en eventueel een doekje naast zich om te leren grijpen. De hoge box is zodoende prikkelarm ingericht. Is de baby gewend aan het leven op de groep en begint hij naar zijn buik te rollen, dan is hij toe aan de grotere grondbox. In de grondbox leggen we baby's vrij op een dunne mat; in eerste instantie altijd in rugligging. We hebben afspraken met elkaar gemaakt over hoe we een baby in de basis veilig optillen, dragen en neerleggen in de box. Een baby moet erop kunnen vertrouwen dat hij volledig ondersteund gaat worden. We pakken een baby "scheppend" op met één hand onder het hoofdje en met de andere hand onder het bekkengebied. Zo voelt hij zich écht "gedragen" en kan hij rustig op de mat in de grondbox worden neergelegd.

In principe heeft een gezonde pasgeboren baby "alles in zich" om zelfstandig tot volledige ontwikkeling te kunnen komen. Na de eerste prille maanden richt hij zich steeds meer op de omgeving en op het eigen lichaam. Hij heeft ogen om dingen te kunnen bekijken, oren om de geluiden uit de omgeving op te kunnen vangen, een stem om geluidjes mee te kunnen maken en

te kunnen brabbelen, handen om mee te spelen, dingen aan te raken, te grijpen, over te pakken, het hele lichaam om in beweging te kunnen komen! We zien dan ook dat een baby in de eerste periode niet veel nodig heeft om zich te kunnen vermaken. We observeren de ontwikkeling van de baby dagelijks; met name de ontwikkeling van het gebruik van de handen, volgens het ontwikkelingsschema van Judith Falke. Zodra we zien dat een baby eraan toe is, worden er enkele passende speeltjes om hem heen neergelegd; zo wordt een baby uitgedaagd om zelf in beweging te komen. Hij kiest vervolgens zelf een speeltje uit. Als een baby dat zelf mag doen, dan heeft hij de rust om de voorwerpen van alle kanten te kunnen bekijken, te kunnen betasten en te kunnen proeven. Speelgoed wordt gewisseld naar gelang de ontwikkeling van de baby zich vordert. Het speelgoed is eenvoudig; nodigt uit tot eigen fantasie. Het materiaal moet alle zintuigen kunnen prikkelen. Baby's hebben door de grootte van de box optimaal de ruimte om -zonder gestoord te worden- verder aan de slag te kunnen gaan met hun motoriek; rollen, tijgeren, kruipen, gaan zitten, staan en de eerste pasjes gaan zetten, staande aan de rand van de box. Een baby moet de tijd en ruimte krijgen om dat op zijn eigen tempo te mogen doen. Voor een baby is het een belangrijke voorwaarde dat hij zich ook op dit soort momenten gezien voelt; we zijn zichtbaar of hoorbaar in zijn omgeving aanwezig en maken regelmatig even contact maar zijn er alert op dat we hem niet storen tijdens zijn spel.

Voor kruipende kinderen en kinderen die lopen, zetten we meerdere malen per dag het speelgoed spel-klaar. Het liefst doen we dit op meerdere plekken in de groepsruimte, zodat ze kunnen kiezen wat ze willen gaan doen. We kijken vooral naar wat een kind nodig heeft en waar zijn interesse ligt. We spreken een kind aan op alle ontwikkelingsgebieden waar het op dat moment aan toe is; taal, voorbereidend rekenen, zintuigelijke ontwikkeling, bewegen, fijne motoriek, wereldoriëntatie, sociaal-emotionele ontwikkeling en muziek. We proberen een kind steeds weer andere dingen aan te bieden door gebruik te maken van de verschillende ontwikkelingsmaterialen die we in huis hebben. Bij zogenaamde min of meer geleide activiteiten wordt vaak in eerste instantie aan knutselen, knippen, verven en plakken gedacht. Wij zijn ons ervan bewust dat een kind daar écht aan toe moet zijn en proberen wat dat betreft veel breder te denken. We staan erbij stil dat álle dingen die je in feite gedurende de dag doet met een kind in principe ook geleide "activiteiten" zijn omdat je kinderen daarbij leert zelfstandig te worden; denk aan handen wassen, aan- en uitkleden, zelf een boterham leren smeren. Kinderen tot drie jaar hebben vooral behoefte aan lekker rommelen; dingen verplaatsen, stapelen, in- en uitladen. Ze ontdekken dat het één in het ander past of juist niet, ze leren dat ze het één boven op het andere kunnen zetten of niet. Zelf spelen heeft een positieve invloed op het gevoel van autonomie van het kind; het kan zelf bepalen waarmee het speelt en hoelang. Zo leert het eigenschappen van voorwerpen kennen op zijn eigen unieke manier. Het ontdekt daarbij zijn interesses, voorkeuren, mogelijkheden en grenzen. Door deze vrijheid om zelf te kunnen spelen, ontwikkelt het kind zelfbewustzijn en voelt het zich competent. Een kind dat iets bereikt door zelfstandig experimenteren, verwerft een hele andere kennis dan een kind dat een kant en klare oplossing krijgt aangeboden.

Kinderen hebben ook behoefte aan overzicht. Daarom wordt er meerdere malen per dag samen met de kinderen opgeruimd in een grote mand en worden de dingen gesorteerd door kinderen die hieraan toe zijn. Dit begeleiden we met een herkenbaar opruim-lied.

4.1.3 Respectvolle verzorging, tijd en ruimte

Emmi Pikler geeft verder het grote belang aan van een respectvolle verzorging. Die geven wij door een kind meerdere malen per dag één-op-één momentjes aan te bieden. Dit zijn de momenten waarop we een kind verschonen, klaarmaken om te gaan slapen, in en uit bed halen en weer aankleden nadat het geslapen heeft, alle voedingsmomenten en andere momenten waarop een kind verzorging nodig heeft. Maar ook op momenten waarop een kind verdrietig is en troost nodig heeft. Hiervoor nemen we écht de tijd; dan kunnen we handelingen rustig uitvoeren en een kind ruimte geven om te reageren. Door oogcontact te maken, door een kind te vertellen wat we gaan doen, door het aan te raken met zachte handen en door er exclusief voor een kind te zijn voelt het zich gezien en kan er een veilige hechting ontstaan. We beschouwen elk kind als een actieve partner; van jongs af aan begrijpt een kind meer dan je misschien zou verwachten. Door op de signalen te letten zoals mimiek, bewegingen en geluiden, kan er gepast gereageerd worden en leert een kind zijn eigen behoeften en taal kennen. Een kind ervaart dan dat het invloed kan hebben op de manier waarop wij hem verzorgen en dat stimuleert zijn gevoel van eigenwaarde en autonomie. Door rekening te houden met het tempo en de beweeglijkheid van een kind en te vertellen wat er gaat gebeuren, kan hij zich mentaal en fysiek op alle handelingen voorbereiden; het zogenaamde anticiperen. Wat later zal hij meedoen; het zogenaamde participeren, en vervolgens is er werkelijk sprake van samenwerking; dit wordt coöpereren genoemd. Dit zijn allemaal ingrediënten voor een échte dialoog en het opbouwen van een warme, vertrouwde en liefdevolle band.

4.1.4 Het eetmoment

We voeden kinderen op schoot tot het moment aangebroken is dat een kind helemaal zelfstandig tot de zithouding kan komen en zelfstandig uit een glas kan drinken. Daarna wordt er geoefend met het zelfstandig eten aan tafel. Er wordt in kleine groepjes aan tafel gegeten; dat geeft rust en overzicht en een kind voelt zich ook dán weer gezien en gehoord. Het eetmoment in groepsverband wordt ingeleid door een liedje. Dat is herkenbaar en geeft aan wat er gaat gebeuren. Er wordt tijdens het eetmoment tijd en ruimte genomen om elk kind rustig in zijn eigen tempo te laten eten en drinken. Er wordt niet geforceerd of aangedrongen maar gemotiveerd en positief benaderd. Het kind bepaalt zelf hoeveel hij eet en wat hij wil proeven. Het plezier in eten staat hierbij voorop.

Elk kind krijgt verder tijd en ruimte om zich vaardigheden eigen te maken: uit een open glas leren drinken, zelf brood leren smeren en zelf broodbeleg kiezen. Het eetmoment in een groep aan tafel is tevens een moment waarop de kinderen om leren gaan met samen delen, op hun beurt wachten en kleine conflictjes oplossen.

4.2 Observeren volgens kindvolgsysteem Looqin

Tijdens de dagelijkse praktijk kijken onze PP oplettend rond en pikken signalen op van de kinderen om hen heen en houden zo overzicht over de groep. Ter ondersteuning van de observaties op de groep, werken onze PP met het kindvolgsysteem Looqin.

Elke vier maanden wordt van alle kinderen op de groep het welbevinden en de betrokkenheid gescreend. Niet alleen wordt er zo een goed beeld verkregen van hoe de kinderen in hun vel zitten, ook krijgen de PP via deze weg inzicht in de dynamiek op de groep.

Rondom de verjaardag van een kind, of wanneer er reden tot zorg is, biedt Looqin de mogelijkheid om de ontwikkeling van het kind uitgebreider in kaart te brengen. De PP beoordelen de ontwikkeling in ieder geval op gebied van vijf basis ontwikkelingsdomeinen:

- Kleine motoriek
- Grote motoriek
- Taalvaardigheid
- Sociale competentie
- Logisch wiskundig denken

Naar behoefte van de groep kunnen hieraan nog meer specifieke ontwikkelingsdomeinen worden toegevoegd.

Naast de dagelijkse overdracht waarin de PP samen met het kind en de ouders belevenissen van de dag bespreekt, worden ouders jaarlijks uitgenodigd voor een gesprek met de mentor over het algehele welbevinden van het kind op het kinderdagverblijf. Tijdens dit oudergesprek worden de bevindingen vanuit Looqin met ouders besproken. Overige oudergesprekken, bijvoorbeeld n.a.v. de wenperiode worden beschreven in de locatie gebonden bijlage.

Ter ondersteuning van de communicatie met ouders werken we met het digitale communicatiesysteem Kidsadmin. Hierin wordt voor ieder kind een logboek bijgehouden en kunnen er foto's worden gedeeld met ouders.

4.3 Interactievaardigheden

Om een veilige en vertrouwde relatie te kunnen opbouwen met de kinderen en tussen kinderen onderling werken de pedagogisch professionals met de interactievaardigheden. Om zich bewust te worden van de mate waarin zij hun interactievaardigheden weten in te zetten, maken we gebruik van de methodiek 'Video Interactie Begeleiding' (VIB). Onze pedagogisch professionals steunen en stimuleren het leren en ontwikkelen van de kinderen middels de volgende interactievaardigheden:

- Sensitieve responsiviteit.

Een kind heeft anderen nodig om zich prettig te kunnen voelen en zich goed te kunnen ontwikkelen. Het heeft behoefte aan aandacht, warmte en emotionele steun. Elk kind laat dit op zijn eigen manier blijken. Onze PP stellen zich daarom gevoelig ('sensitief') op voor de signalen die het kind afgeeft, door goed te kijken naar het kind en te proberen te begrijpen wat het bedoelt. Vervolgens is het belangrijk dat we adequaat reageren ('responsief') door op de juiste manier in

te spelen op de signalen van het kind. Het is belangrijk om de emoties en gevoelens van kinderen, bijvoorbeeld bij angst of verdriet, te verwoorden. Op deze manier laten we merken dat we ons betrokken voelen bij wat het kind doet, wat het voelt en meemaakt, dat we begrip hiervoor hebben en dat we het kind hierin ondersteunen. Dit hoeft niet altijd te betekenen dat het kind krijgt wat hij wil. We kunnen niet altijd aan zijn wensen tegemoetkomen, maar we kunnen wel laten merken dat we zijn gevoelens opvangen. Bijvoorbeeld bij een ruzie tussen twee kinderen laten we merken dat we er voor allebei zijn en helpen we de kinderen om hun gevoelens naar elkaar te uiten en om tot een oplossing van het conflict te komen.

- Respect voor de autonomie.

Respect voor autonomie betekent dat we een kind steunen bij activiteiten waarbij hij die nodig heeft en dat hij ongestoord bezig kan zijn wanneer dat mogelijk is. Ieder kind is anders, dus ieder kind zal de dingen op zijn eigen manier doen. Het is goed wanneer een kind eerst zelf oplossingen zoekt voor de problemen waar hij mee te maken krijgt. Zo leert hij oplossingsgericht te denken en ontwikkelt hij zelfredzaamheid. Ook heeft iedere leeftijd weer zijn eigen behoeften. Door een kind als een apart individu te beschouwen en aan te sluiten bij de eigenheid van een kind, kan een kind tot zijn recht komen. Respect voor autonomie betekent ook dat we het kind voor vol aanzien, rekening houden met zijn gevoelens, wensen en ideeën en daarover met het kind in gesprek gaan. Het is ook belangrijk om een kind voor te bereiden op de dingen die komen gaan en een kind een eigen inbreng in de gang van zaken te geven, zodat het niet volledig afhankelijk is van wat wij als PP willen doen.

- Structureren en grenzen stellen.

Structuur geeft kinderen houvast en vergroot hun gevoel van veiligheid en zekerheid. Kinderen die zich veilig en zeker voelen, voelen zich vrij om op onderzoek uit te gaan en hun ervaringen te verbreden. Hierdoor worden ze in staat gesteld om nieuwe dingen te leren. Structuur en ordening kunnen aangebracht worden door een vaste dagindeling, vaste plekken voor de verschillende activiteiten, vaste plaatsen voor materialen en een duidelijke opbouw van activiteiten. Wanneer de pedagogisch professionals zelf voorspelbaar zijn in hun gedrag, draagt dit ook bij aan een duidelijke structuur en ordening. Zo weet een kind waar het aan toe is, wat wel en niet mogelijk is en kan het zijn gedrag beter afstemmen op de situatie. Door consequent en respectvol grenzen te stellen aan het gedrag van kinderen, weten kinderen wat we van hen verwachten en wat wel en wat niet mag. Door zelf het goede voorbeeld te geven, gedragsregels regelmatig te herhalen, gewenst gedrag te benoemen en te belonen, kan gewenst gedrag in stand blijven. Wanneer een kind iets doet, wat niet mag, leggen we kort uit waarom dat gedrag niet geaccepteerd wordt. Ook leggen we uit wat de gevolgen van deze daden zijn voor een ander en voor de gevoelens van een ander. Kinderen ontwikkelen op die manier empathie, het vermogen zich in te leven in een ander. Door te benoemen wat wel en niet mag brengen we normen en waarden over op kinderen. Door het overbrengen van normen en waarden helpen we kinderen bij de ontwikkeling van hun geweten.

- Praten en uitleggen.

Het is niet alleen belangrijk om regelmatig met kinderen te praten, maar hierbij ook rekening te houden met het taal- en begripsniveau van kinderen. Kinderen tussen nul en vier jaar verschillen enorm in hun ontwikkeling en daarbij ontwikkelt ieder kind zich in zijn eigen tempo. We stemmen daarom ons taalgebruik af op de mogelijkheden van een kind, zowel qua vorm als qua inhoud. Ook passen we ons tempo aan, aan dat van het kind. Door rustig en duidelijk te praten kan het kind ons beter volgen. We vinden het belangrijk om niet alleen tegen een kind, maar ook met een kind te praten, over wat hem bezighoudt en wat zijn interesse heeft. Ook daarin is weer een heel groot verschil waar te nemen tussen kinderen van 0 en van 4 jaar. Door veel te praten met kinderen en uitleg te geven, leren we kinderen de wereld om zich heen begrijpen. We helpen kinderen met het afstemmen van hun gedrag op de omgeving. Door te praten en uitleg te geven, wordt naast de taalontwikkeling ook de cognitieve en de sociale ontwikkeling bevorderd.

- Begeleiden van interacties tussen de kinderen.

Het is voor de ontwikkeling van kinderen goed dat ze in aanraking komen met leeftijdsgenootjes. Zo kunnen ze oefenen om met elkaar om te gaan, samen te spelen, voor zichzelf op te komen of aardig voor een ander te zijn. Omdat kinderen binnen de kinderopvang in groepen met andere kinderen opgevangen worden is dit een ideale plaats om sociale vaardigheden te oefenen. Kinderen doen daarbij positieve en negatieve ervaringen op. Als pedagogisch professional hebben we door onze manier van ondersteunen en begeleiden veel invloed op de manier waarop interacties tussen kinderen verlopen. Het is dus niet alleen belangrijk dat we zelf positieve interacties met kinderen aangaan, maar ook dat we positieve interacties tussen kinderen onderling bevorderen. Wanneer kinderen negatieve interacties met elkaar hebben, is het goed dat we de situatie en de gevoelens van de betrokken kinderen benoemen. De kinderen voelen zich dan gezien. Daarna helpen we de kinderen helpen hun conflict op te lossen en op een positieve manier op elkaar te reageren. Met name in een vaste groep met een positief groepsklimaat krijgen kinderen de kans om hechte relaties met elkaar op te bouwen. Hieruit ontstaan waardevolle interacties tussen kinderen, die een positieve invloed hebben op de sociaal-emotionele ontwikkeling. We hechten er belang aan om niet alleen te reageren wanneer kinderen negatieve interacties met elkaar hebben, bijvoorbeeld bij een conflict, maar ook te reageren wanneer kinderen op een positieve manier contact met elkaar hebben, bijvoorbeeld wanneer ze elkaar een compliment geven of fijn samen spelen. Kinderen die positieve ervaringen opdoen in sociale omgang met andere kinderen ontwikkelen zelfvertrouwen, sociale competentie en een groter inlevingsvermogen.

- Ontwikkelingsstimulering.

Bij ontwikkelingsstimulering gaat het om de dingen die wij als pedagogisch professional doen om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Daarvoor volgen we het kind in zijn ontwikkeling en sluiten we aan bij de behoeften en interesses van het kind. Hiervoor moet je niet alleen op de hoogte zijn van het ontwikkelingsverloop van kinderen. Je moet ook weten hoe je kinderen moet observeren. Die observaties zijn dan weer het uitgangspunt voor hoe je handelt. We noemen dit handelingsgericht observeren. Ontwikkelingsstimulering kan plaatsvinden door het wekken van interesse van kinderen voor nieuwe activiteiten of materialen en door met kinderen te praten over interessante onderwerpen of problemen. Ook het wijzen op nieuwe mogelijkheden in bestaande

activiteiten of van bestaande materialen kan kinderen verder helpen in hun ontwikkeling. Het kind krijgt zo de gelegenheid zijn kennis en vaardigheden uit te breiden. We zien het als taak van de pedagogisch professional om de randvoorwaarden te creëren door het kind een suggestie te doen voor een activiteit of hem te wijzen op (het gebruik van) materiaal. Het kind zal vervolgens door de activiteit te doen of het materiaal te gebruiken ontdekken welke nieuwe kennis of nieuwe vaardigheden hij opdoet. Wel is het van belang dat je oog houdt voor het eigen ontwikkelingstempo van ieder kind om te voorkomen dat een kind geforceerd wordt in zijn ontwikkeling.

Om te kunnen reflecteren op het pedagogisch handelen is interactie met ouders, kinderen en collega's van groot belang. Deze interacties zijn planmatig en structureel onderdeel van ons werk en vormen de basis voor verbeterdoelen.

Daarnaast zoeken we binnen onze kindcentra, daar waar nodig, actief de samenwerking met diverse partners. Denk hierbij aan het consultatiebureau, het Centrum voor Jeugd en Gezin, logopedie, fysiotherapie en Integrale vroeghulp.

4.4 Risicovol spel

Onlosmakelijk verbonden met emotionele en fysieke veiligheid, is risicovol spel. Bij risicovol spelen gaan kinderen aan de slag met spannende, uitdagende en avontuurlijke activiteiten, waarbij een risico bestaat op een (kleine) verwonding.

Op onze kindcentra vinden we het belangrijk dat kinderen de mogelijkheid krijgen om risicovol te spelen. Tijdens risicovol spelen testen en verleggen kinderen hun grenzen door nieuwe activiteiten uit te proberen en hun angsten te overwinnen. De opwindende, spannende en trots die kinderen ervaren tijdens het ontdekken en opzoeken van hun grenzen maakt dat kinderen risicovol spelen heel leuk vinden.

Risicovol spel kan op verschillende manieren:

- Spelen op hoogte

Al van jongs af aan klimmen kinderen graag. Klimmen heeft een positief effect op hun fysieke fitheid, motorische vaardigheden en zelfvertrouwen. Het is bovendien belangrijk voor het ontwikkelen van ruimtelijk inzicht en het inschatten van diepte en snelheid. Op onze kindcentra bieden we kinderen verschillende mogelijkheden om te klimmen. Op het kinderdagverblijf spelen we met hoogteverschillen door het plaatsen van zogenaamde Piklermeubels, waar de kinderen op, over of in kunnen klimmen, en onderdoor kunnen kruipen. De buitenruimtes zijn voorzien van klimrekken. Met elkaar hebben we de afspraak gemaakt dat alleen de kinderen die er zelf op kunnen klimmen, erop mogen. Ze worden daar niet bij geholpen, om te voorkomen dat ze noodgedwongen dingen moeten doen waar ze (fysiek) nog niet aan toe zijn. Ook in de gymzaal wordt kinderen de mogelijkheid geboden om te klimmen door het plaatsen van ladders, banken en bokken.

- Spelen met snelheid

Onder spelen met snelheid verstaan we bijvoorbeeld fietsen, rennen en schommelen. Spelen met snelheid bevordert de fysieke fitheid, motorische vaardigheden, ruimtelijk inzicht, het

inschatten van diepte en snelheid en het zelfvertrouwen. Met de kinderen hebben we de afspraak dat ze deze spellen alleen buiten mogen uitvoeren; daar is plek genoeg om te spelen met snelheid.

- Spelen met risicovolle voorwerpen

Risicovolle voorwerpen, zoals scharen, prikpenen, schilmesjes of gereedschap, liggen opgeborgen op plekken waar de kinderen niet bij kunnen. Het spelen met risicovolle voorwerpen gebeurt altijd onder toezicht van een pedagogisch professional en alleen door kinderen die gevaar zelf goed in kunnen schatten. Voorafgaand aan een activiteit met risicovolle voorwerpen wordt het gereedschap gecontroleerd en worden er met de kinderen afspraken gemaakt over hoe ze met het gereedschap of de voorwerpen om moeten gaan.

- Spelen op risicovolle plekken

Bij spelen op risicovolle plekken denken we aan koken met de kinderen, of kaarsjes aansteken bij vieringen. Door te spelen op risicovolle plekken, leren kinderen risico's in te schatten en om niet snel angstig te zijn. Wanneer we activiteiten op risicovolle plekken ondernemen zijn de kinderen nooit zonder toezicht. Van tevoren spreken we met de kinderen af wat de regels zijn rondom deze activiteiten. Onder gevaarlijke plekken verstaan we verder nog het spelen in de buurt van een drukke weg, in de buurt van (diep) water, of het bouwen van een kampvuurtje.

- Trek- en duwspelen

Kinderen houden van stoeien. Het is goed voor hun fysieke fitheid en ze ontwikkelen er zowel hun motorische als sociale vaardigheden mee. Zelfs de allerkleinsten vinden het fijn om op deze manier te spelen. Om met elkaar te kunnen stoeien, moet een kind zich kunnen verplaatsen in de ander. Daarom stoeien de allerjongsten alleen met een volwassene (PP). Met de grootste kinderen maken we afspraken rondom trek- en duwspelen: let erop of de ander het nog leuk vindt, stop onmiddellijk als de ander dat wil en doe elkaar geen pijn.

- Spel waarbij kinderen kunnen verdwalen of verdwijnen

Spelen uit zicht bevordert de zelfstandigheid van kinderen. Ze groeien door de verantwoordelijkheid die ze krijgen en krijgen de kans om op avontuur te gaan. Op onze kinderdagverblijven creëren we hoekjes doormiddel van positionering van de meubels. Er zijn hoekjes waar kinderen buiten direct toezicht van de PP kunnen spelen. Ook de buitenruimtes zijn zo ingericht, dat kinderen uit het zicht kunnen spelen.

- Spelen met loose parts

Spelen met loose parts, of (kosteloos) open eind materiaal versterkt de motorische vaardigheden van de kinderen en bevordert de creativiteit. Kinderen kunnen zelf bedenken wat ze met het materiaal willen doen en de mogelijkheden zijn oneindig. Het bevordert bovendien de motorische ontwikkeling omdat er vaak veel tillen, stapelen, bouwen en verplaatsen bij komt kijken.

- Rommelig spelen

Onder rommelig spelen verstaan we spel van kinderen waarbij ze vrij worden gelaten en zelf bepalen hoe ze materialen gebruiken. Zonder strikte regels of begeleiding. Dit spelen kan er rommelig uitzien, met verspreide spullen en een zekere mate van wanorde. Rommelig spelen draagt bij aan de ontwikkeling van de zelfstandigheid en het zelfvertrouwen. Het stimuleert de motorische, cognitieve en sociale vaardigheden.

- Lichaamsspel

Jonge kinderen leren, spelen en ervaren nog met hun hele lichaam. Het is daarom belangrijk dat wij ze daartoe de kans geven. Lichaamsspel kan variëren van rennen, klimmen, springen, balanceren tot rollen en klauteren. Het omvat dus eigenlijk alle vormen van risicovol spelen. Lichaamsspel versterkt de fysieke fitheid, motorische vaardigheden en sociale vaardigheden.

Voor de jongste kinderen, van 0 tot 3 jaar worden er nog twee extra vormen van risicovol spelen geformuleerd:

- Plaatsvervangend risico

Sommige kinderen gaan niet gauw zelf de uitdaging aan, maar kijken liever naar andere kinderen. Toch zien wij dit als risicovol spelen. Door te kijken naar iets spannends of naar risicovol spel, ervaart het kind namelijk ook spanning. Door te observeren leert een kind toch omgaan met uitdagingen zonder zelf in gevaar te komen. Om deze reden vinden wij het belangrijk om kinderen van verschillende leeftijden met elkaar te laten spelen. De kleinsten kijken zo het uitdagend spel bij de grootsten af en leren inschatten wat veiliger risico's zijn en hoe ze hiermee om kunnen gaan. Wij begeleiden de kinderen hierbij door te benoemen wat ze zien, ze uitnodigen om mee te kijken en door uitleggen nabijheid te bieden wanneer ze zelf klaar zijn om een volgende stap te wagen.

- Spelen met impact

Spelen met impact is spel waarbij kinderen botsen, vallen of sprinten en ervaren wat het effect hiervan is. Voorbeelden zijn botsen met de fiets, van grotere hoogten springen of zich op de mat laten vallen. Kinderen leren wat de gevolgen kunnen zijn van spelen met impact, zoals schrik, pijn of verdriet. Wanneer dit spel leidt tot pijn of verdriet, dan leggen we de kinderen uit waarom ze het niet meer mogen doen en bieden hen alternatieven.

4.5 Pedagogische kwaliteit en professionalisering

4.5.1 Pedagogisch professionals

Bij Kiem Opvang werken enthousiaste, betrokken en goed opgeleide professionals. De pedagogisch professionals zijn gekwalificeerd volgens de CAO Kinderopvang en hebben een passende beroepsopleiding afgerond. Alle medewerkers hebben een geldige 'Verklaring Omtrent het Gedrag' (VOG) en zijn gekoppeld aan het personenregister van Kiem opvang. De PP hebben een 3F taalcertificaat en beschikken over een kinderEHBO certificaat.

We kunnen onze pedagogische doelen enkel realiseren door professioneel handelen van onze medewerkers. Het werken aan pedagogische kwaliteit hangt samen met de professionele

ontwikkeling van al onze medewerkers. De wensen en behoeftes worden bepaald vanuit de interacties die er zijn zoals beschreven in 4.3.

Kiem Opvang heeft een verantwoordelijkheid in het bieden van mogelijkheden aan medewerkers om zich te blijven ontwikkelen binnen hun vakgebied. Door middel van een lerende organisatie kunnen we hier handen en voeten aan geven. In een lerende organisatie, leren medewerkers, leidinggevend, ouders en kinderen van elkaar. Het scholingsbeleid en de scholingsplannen die jaarlijks opgesteld worden, maken het mogelijk om met plezier te blijven leren en te ontwikkelen met elkaar. Daarin onderscheiden we drie soorten scholing: verplichte deskundigheidsbevordering, verdieping en eigen ontwikkeling.

4.5.2 Stagiaires

Op al onze kindcentra bieden we stagiaires een leerwerkplek aan waarin zij de ruimte krijgen zich als professional te ontwikkelen. Door SBB zijn wij erkend als leerbedrijf. Iedere stagiaire wordt begeleid door een stagebegeleider van de werkvloer. Voordat de stageperiode start is er een welkomstgesprek waarbij het protocol “inwerken nieuwe PP/stagiaires” wordt gevolgd. Dit zorgt ervoor dat alle belangrijke elementen van de opvang en de randvoorwaarden voor de stageperiode tijdens het gesprek aan bod komen. Daarnaast is er Kiembreed een stagecoördinator die overkoepelend alle stagiaires plaatst en bij problemen tijdens stage meedenkt over oplossingen. Door middel van wekelijkse voortgangsgesprekken tussen stagiaire en stagebegeleider wordt samen gewerkt aan het proces van de stagiaire. Hierbij zijn de beoordelingslijsten die begeleiders ontvangen via de scholen en het kwalificatiedossier van SBB een leidraad voor de ontwikkeling van de stagiaire. Taken die zij stap voor stap uit mogen gaan voeren worden hierin concreet beschreven. Zij verrichten basistaken die passend zijn bij een pedagogisch professional, conform de ontwikkelingsfase van de stagiaire. Door het boventallig meewerken op de groep hebben stagiaires zicht op alle processen en werkzaamheden en doen zij ervaring op in de beroepspraktijk, zonder hiervoor eindverantwoordelijk te zijn.

Sinds schooljaar 22-23 werken we binnen Kiem ook met BBL stagiaires. Zij beginnen boventallig op de groep, maar worden gedurende het schooljaar steeds meer voltallig ingezet. Hiervoor gebruiken we een formeel stappenplan dat vooraf met de stagiaire wordt opgesteld.

De stagecoördinator van Kiem onderhoudt contact met de opleidingsscholen. Vanuit de opleiding zijn er begeleiders gekoppeld aan de stagiaire. Regelmatig hebben de stagebegeleiders gesprekken met de stagiair en begeleider vanuit de opleiding. Al onze stagiaires zijn in het bezit van een geldig VOG en gekoppeld aan het personenregister voordat zij hun stage starten.

Vanaf 1 juli 2024 mogen beroepskrachten in opleiding nadat ze hun eerste leerjaar hebben afgerond, ingezet worden als vast gezicht op de groep. Kiem stelt hierbij de volgende voorwaarden:

- De beroepskracht in opleiding wordt alleen in uiterste nood en op de eigen stamgroep ingezet als vast gezicht;
- De inzet als vast gezicht gebeurt pas na overleg tussen de beroepskracht in opleiding, de locatiecoördinator, de begeleider vanuit de dagopvang en de opleidingsbegeleider;

- Maandelijks bespreken we de voortgang aan de hand van ons stappenplan dat voorafgaand aan de stage is opgesteld;
- De beroepskracht in opleiding mag ten alle tijden aangeven van eerder gemaakte afspraken af te zien als het formatief inzetten als vast gezicht maakt dat ze daardoor in de knel komt met haar opleiding;

Maximaal de helft van de formatie op de groepen van onze kinderdagverblijven mag bestaan uit beroepskrachten in opleiding.

4.6 Zorgstructuur

Door de integrale samenwerking binnen onze KC's bundelen we onze kwaliteiten om kinderen optimaal te laten ontwikkelen en begeleiden.

Wanneer er sprake is van zorg over de ontwikkeling van een kind kent iedere functie zijn eigen rol (wanneer de zorg besproken wordt met in- of externe collega's, vragen we vooraf toestemming van ouders). Deze lichten we hieronder toe:

1. Pedagogisch professional

De PP kijkt naar het welbevinden, ontwikkelingen gezondheid van de kinderen. Bijzonderheden worden besproken met naaste collega's en worden genoteerd in een overdrachtssysteem. Wanneer er zorgen over de ontwikkeling bestaan wordt er tijdens het teamoverleg ruimte gemaakt om dit te bespreken. De PP onderhoudt hierin contact met de ouders.

Op het moment dat een zorgvraag blijft, of er problemen zijn in omgang met ouders of sprake is van een medische indicatie wordt er door de PP contact opgenomen met de coördinator.

2. Locatiecoördinator

Wanneer er een zorgvraag wordt gemeld, wordt door de coördinator de situatie duidelijk in beeld gebracht. Samen met de PP worden de vervolgstappen besproken en indien nodig worden er andere disciplines ingeschakeld.

De coördinator is aangesteld als aandacht functionaris Kindermishandeling/Huiselijk geweld. Bij vermoeden van mishandeling of verwaarlozing wordt in overleg met de coördinator het protocol Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in werking gesteld.

3. Kwaliteitscoördinator

Vanuit onderwijs is de kwaliteitscoördinator degene die alle kinderen vanaf de leeftijd van 4 jaar van het KC in beeld heeft. Op het moment dat er in de opvang bij toekomstige leerlingen zorg wordt geconstateerd, legt de locatiecoördinator contact met de kwaliteitscoördinator. Wanneer er externe expertise nodig legt de intern kwaliteitscoördinator deze contacten.

4. Pedagogisch Coach

De pedagogisch coach kan op ieder moment worden ingezet. Zij bewaakt de pedagogische kwaliteit van de opvang en kan begeleiding bieden bij specifieke zorgvragen. Daarnaast worden

alle PP gecoacht op hun pedagogisch handelen. Wanneer wenselijk kan de pedagogisch coach aansluiten bij oudergesprekken.

5. Directeur

De directeur is eindverantwoordelijk voor de zorg.

Zorgstructuur in schema:

PP (mentor)

Locatiecoördinator → Pedagogisch Coach

Kwaliteitscoördinator

Alle medewerkers volgen regelmatig scholing en worden op de hoogte gehouden van ontwikkelingen, bijvoorbeeld tijdens vergaderingen en studiedagen. We streven ernaar de kwaliteiten van onze medewerkers zo efficiënt mogelijk in te zetten (denk aan speltherapie, EHBO en gebarentaal).

Protocol Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

Kiem maakt gebruik van de landelijk vastgestelde Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling. Alle medewerkers hebben een onlinecursus Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling gevolgd en weten hoe daarnaar te handelen.

Deze meldcode geeft stapsgewijs aan hoe te handelen wanneer er signalen zijn die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling. Tevens geeft de meldcode aan hoe te handelen bij vermoedens van kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht en een route hoe te handelen wanneer er sprake is van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij kinderen. Het protocol bevat een stappenplan, waarin alle stappen van de route verder worden toegelicht. Op iedere locatie zijn de coördinatoren aangesteld als aandacht functionaris. Zij begeleiden het proces en besluiten wanneer er stappen moeten worden gezet.

4.7 Mentorschap

Het mentorschap houdt in dat elk kind gekoppeld is aan een vaste pedagogisch professional (mentor). Deze mentor volgt en ondersteunt de persoonlijke ontwikkeling van het kind en is het vaste aanpreekpunt voor het kind en de ouders. In hoofdstuk 4.2 is beschreven hoe de ontwikkeling van de kinderen structureel wordt gevolgd en op vaste momenten wordt besproken met collega's, en indien nodig, met de ouders. Door het invoeren van het mentorschap is er meer ruimte voor de pedagogisch professionals om het kind echt goed te leren kennen en een hechte (vertrouwens)band op te bouwen. Een pedagogisch professional kan alleen mentor zijn wanneer zij het kind structureel en regelmatig ziet. Dat betekent natuurlijk niet dat de overige pedagogisch professionals die op de groep werkzaam zijn, zich niet met dit kind bezighouden of aanspreekbaar zijn. We voeren gezamenlijk het pedagogisch beleid uit in de opvang, dat blijft onveranderd. We communiceren de verdeling van de kinderen over de mentoren via Kidsadmin met ouders. Eventuele wijzigingen worden direct aangepast in het systeem.

5. Randvoorwaarden

5.1 De stamgroep

We werken met vaste stamgroepen. Een stamgroep bestaat uit een vaste groep kinderen, vaste beroepskrachten en een herkenbare ruimte. Een stamgroep bestaat uit maximaal zestien kinderen bij gemengde leeftijdsgroepen van 0 tot 4 jaar.

We proberen extra speelmogelijkheden te creëren buiten de stamgroepen, die het mogelijk maken andere kinderen en spelmateriaal op te zoeken en de wereld te vergroten. Zo spelen de kinderen wanneer ze daar qua leeftijd en motoriek aan toe zijn in de speelzaal of op gezette tijden bijvoorbeeld in de peuter- of kleutergroep.

De kwaliteit van de opvang en de stabiliteit van de groep staat altijd voorop; ook als de stamgroep verlaten wordt, houden we ons aan de BKR richtlijnen, de vaste gezichten en de behoefte van het kind.

5.2 Personele bezetting.

We plannen onze PP in op basis van de Beroepskracht-KindRatio (BKR):

1. Het minimale aantal beroepskrachten in relatie tot het aantal aanwezige kinderen wordt bepaald op basis van de beroepskracht-kindratio; we maken daarvoor gebruik van de tool 'rekenhulp IKK' van de Maatschappelijke Kinderbranche.
2. Het kan voorkomen dat we gebruik maken van de zogenaamde drie-uursregeling, waarbij per dag maximaal drie uur afgeweken mag worden van de BKR op rustige momenten, zoals tijdens haal en breng-tijden. Tijdens het toepassen van de drie-uursregeling is er altijd minimaal de helft van het vereiste aantal beroepskrachten aanwezig op de stamgroep. De aanwezige beroepskrachten zijn vaste vertrouwde gezichten voor de kinderen, houden overzicht over de groep en stemmen hun handelen af op de leeftijd, groepsgrootte en behoefte van de aanwezige kinderen, zodat veiligheid, stabiliteit en pedagogische kwaliteit gewaarborgd blijft.

5.3 Vaste gezichten op de groep

Het maximale aantal 'vaste' gezichten voor de baby's staat op 2 vaste gezichten. Het maximale aantal 'vaste' gezichten voor de 1-4 jarigen staat op 3 vaste gezichten. Als er op basis van de beroepskracht-kindratio met drie of meer pedagogisch professionals op de groep gewerkt wordt, worden maximaal drie vaste gezichten toegewezen aan een groep met nul-jarigen.

Per kind dat aanwezig is, werkt er altijd minimaal één vast gezicht van het kind op de groep. Er kunnen dus meer pedagogisch professionals, al dan niet structureel, op de betreffende groep werken, naast de 'vaste' gezichten. De vaste gezichten worden bepaald per kind, niet op groepsniveau.

5.4 Open deuren beleid

Kiem Opvang heeft een 'open deuren beleid'.

Open deuren betekent letterlijk: de kinderen meer ruimte geven door de deuren van de groepen open te zetten. Kinderen krijgen hierdoor de mogelijkheid om bij andere groepen te gaan kijken; andere kinderen te ontmoeten, met andere volwassenen om te gaan en met ander speelgoed te spelen. Hierdoor kunnen ze hun belevingswereld groter maken en andere uitdagingen aangaan.

‘Open deuren’ geeft de mogelijkheid om veiligheid en uitdaging allebei een kans te geven.

Gezamenlijke afspraken tussen pedagogisch professionals van de verschillende groepen en tussen kinderen onderling zijn van groot belang. De vaste beroepskrachten blijven in de buurt en blijven verantwoordelijk voor de kinderen van hun eigen stamgroep. Ook zijn er duidelijke afspraken rondom het aanbod van activiteiten tijdens de ‘open deuren’.

Op sommige dagen, wanneer het wat betreft kind aantallen wat rustiger is worden groepen samengevoegd. Wanneer kinderen op een andere stamgroep opgevangen worden geven ouders hiervoor schriftelijk toestemming.

5.5 De Behoeftte van het kind

Bij de inzet van de beroepskrachten staat de behoefte van het kind centraal. Kinderen die extra nabijheid, structuur of ondersteuning nodig hebben, krijgen dit van een voor hen vertrouwde beroepskracht. Bij signalen van verhoogde behoefte (bijvoorbeeld bij wenmomenten, ontwikkelingsvragen of emotionele onrust) kan de inzet van beroepskrachten tijdelijk worden aangepast.

5.6 Midden in de samenleving

Opgroeien, naar school gaan en spelen met vriendjes. Gewoon in de wijk, dichtbij en vertrouwd. Het kindcentrum is een deel van de wijk en de buurt en hierdoor een ontmoetingsplek voor kinderen en ouders.

De kindcentra van Kiem doen regelmatig mee met activiteiten in de buurt. We zijn voortdurend op zoek naar de samenwerking met diverse sportverenigingen en maatschappelijke en culturele organisaties.